

Робоча програма «Університетська освіта» для студентів галузі знань 0305 Економіка та підприємництво, напряму підготовки 6.030505 Управління персоналом та економіка праці, 2016 року.

Укладач програми: Бенькович Н.В., к.п.н., доцент кафедри

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри соціально-гуманітарної та фундаментальної підготовки
Протокол № 1 від «30» серпня 2016 р.

Робочу програму затверджено Вченою радою Західнодонбаського інституту ПрАТ «ВНЗ «Міжрегіональна Академія управління персоналом»
«20» вересня 2016 року, протокол № 1

Робоча програма дисципліни «Університетська освіта» (для бакалаврів).
(Укладено на основі програми, розробниками якої є С.І. Ніколаєнко – канд. психол. наук, доцент, С.О. Ніколаєнко - канд. психол. наук, доцент) — 2014.

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 4	Галузь знань <u>0305</u> (шифр і назва)	варіативна	
	Напрямок підготовки <u>6.030605</u> (шифр і назва)		
Змістових модулів – 2	Спеціальність (професійне спрямування): <u>Управління персоналом та економіка праці</u>	Рік підготовки:	
Індивідуальне науково-дослідне завдання – <u>реферативна робота</u> (назва)		3-й	3-й
		Семестр	
Загальна кількість годин – 144		5-й	5-й
Тижневих годин для денної форми навчання– 3	Освітньо-кваліфікаційний рівень: <u>бакалавр</u>	Лекції	
		36 год.	4 год.
		Практичні, семінарські	
		18 год.	2 год.
		Лабораторні	
		- год.	- год.
		Самостійна робота	
		90 год.	138 год.
		Індивідуальна робота:	
		-	-
Вид контролю:			
залік	залік		

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета: підготовка здобувачів вищої освіти до навчання у вищому навчальному закладі, відповідно до сучасних інтеграційних процесів у міжнародній освіті в контексті Болонської декларації.

Завдання навчальної дисципліни:

- формування в студентів системи знань щодо сутності та соціального значення вищої освіти;
- визначення сучасних напрямів розвитку вищої школи в Україні;
- засвоєння студентами основних термінів та понять системи організації навчально-виховного процесу у вищому навчальному закладі України з урахуванням світових освітніх тенденцій;
- формування в студентів навичок самостійного й ефективного навчання у вищому навчальному закладі як основи професійної підготовки.

Предмет навчальної дисципліни «Університетська освіта» - це складові системи організації професійної підготовки фахівців з вищою освітою.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студенти повинні **знати:**

- нормативно-законодавчі акти України у сфері вищої освіти;
- основні принципи функціонування системи вищої освіти в Україні;
- складові професійної підготовки фахівців напряму;
- загальні основи і принципи організації навчального процесу у вищій школі;
- особливості самоменеджменту ефективного навчання сучасного студента вищого навчального закладу;
- правила і норми охорони праці, безпеки життєдіяльності та поведінки студента у вищому навчальному закладі;
- систему інформаційного забезпечення навчального процесу;
- технологію розробки стратегічних і поточних планів навчальної діяльності закладу освіти;

уміти:

- планувати, організовувати і аналізувати власну навчальну діяльність;
- використовувати найефективніші засоби самоорганізації навчання;
- самостійно працювати з різними джерелами інформації;
- організовувати та виконувати пошукову та науково-дослідну роботу.

3. Програма навчальної дисципліни

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1 «Вища школа в Україні»

Тема 1. Система вищої освіти в Україні

Основні витоки та періоди становлення освіти в Україні та світі. Соціально-історичні характеристики розвитку вищої освіти в Україні. Основні тенденції розвитку вищої школи в Україні на початку третього тисячоліття. Нормативно-законодавча база освіти в Україні. Структура освіти України. Освітні та освітньо-кваліфікаційні рівні освіти. Мета та завдання вищої освіти. Принципи вищої освіти в Україні.

Література [1; 4; 6; 19; 20; 23; 24; 37]

Тема 2. Вищі навчальні заклади України

Види вищих навчальних закладів. Принципи діяльності вищих навчальних закладів. Основні напрями та форми діяльності вищих навчальних закладів: освітня, підготовка та атестація наукових і науково-педагогічних кадрів, науково-дослідна, післядипломна освіта, культурно-освітня, методична, видавнича, фінансово-господарська, виробничо-комерційна і підготовка іноземних студентів та здійснення зовнішніх зв'язків. Головні завдання вищого навчального закладу. Міжрегіональна Академія управління персоналом (МАУП) — вищий навчальний заклад IV рівня акредитації.

Література [1; 2; 16; 17; 19; 20; 23; 24; 36]

Тема 3. Реформування вищої освіти України згідно з вимогами Болонського процесу

Євроінтеграція як соціально-економічний процес. Чинники євроінтеграції вищої освіти. Хронологія подій Болонського процесу. Залучення європейських держав у Болонський процес. Основні документи Болонського процесу. Відмінність та подібність систем вищої освіти України і Європейських держав. Стратегічні завдання реформування вищої освіти України. Пріоритетні напрями реформування вищої школи. Основні шляхи проведення реформ у системі вищої освіти України. Інтеграція освіти і науки України у європейське інформаційне та освітнє поле. Співробітництво України з європейськими країнами.

Література [7–9; 11; 25; 28; 29; 33–35; 37; 38]

Тема 4. Фундаменталізація та індивідуалізація підготовки фахівців з вищою освітою

Зміст вищої освіти в Україні. Державний стандарт освіти як основний документ, що визначає сукупність норм для певного освітнього, освітньо-кваліфікаційного рівнів. Складові державного стандарту освіти: освітня (освітньо-кваліфікаційна) характеристика: нормативна частина змісту освіти, тести.

Нормативні та вибіркові навчальні дисципліни і порядок їх запровадження. Система планування у вищому навчальному закладі.

Інновації у вищій школі України та шляхи реформування традиційної системи навчання. Основні напрями та принципи структурування навчальних курсів: професіоналізація змісту навчання, виділення основних компонентів у змісті навчання, впровадження модульної системи та проблемно-тематичного підходу та використання інваріанта структурної моделі науки.

Література [1; 2; 5; 11; 14; 15; 18; 30; 42]

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2

«Організація навчального-виховного процесу у вищій школі»

Тема 5. Сутність навчання у вищій школі

Процес навчання як система. Русійні сили та логіка навчального процесу. Етапи процесу навчання та учіння. Характеристика типів навчання. Основні методологічні засади та чинники інтенсифікації процесу навчання. Нормативно-правова база організації навчального процесу.

Закони, закономірності і принципи навчання у вищій школі. Загальні та конкретні закономірності навчального процесу у вищій школі. Принципи дидактики вищої школи: науковості, системності, послідовності, свідомості навчання, активності, самостійності, наочності, ґрунтовності, практичної направленості та єдності освітніх, розвивальних та виховних функцій освіти. Методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності.

Література [1; 2; 5; 10; 18; 21; 26; 27; 39; 44]

Тема 6. Форми, види і методи навчання та контролю у вищій школі

Форми навчання у вищому навчальному закладі: денна, вечірня, заочна, дистанційна, екстернат.

Основні форми організації навчального процесу у вищих навчальних закладах. Види навчальних занять: лекції, лабораторні, практичні, семінарські та індивідуальні заняття, консультації. Індивідуальні завдання. Комплексні форми організації навчального процесу.

Самостійна робота студентів.

Мета, завдання та види практичної підготовки студентів. Безперервність та послідовність видів практики.

Система організації науково-дослідної роботи студентів.

Контроль як система перевірки результатів навчання і виховання студентів. Умови для ефективного функціонування системи контролю знань та умінь студентів. Функції контролю. Особливості видів контролю та їх залежність від мети, змісту, методів та характеру навчання. Державна атестація: складові, зміст програми, організація та проведення.

Література [1; 2; 4; 10; 16; 18; 22; 27; 29; 39; 40; 42; 43]

Тема 7. Кредитно-модульна система організації навчального процесу у вищих навчальних закладах

Основні заходи з впровадження кредитно-модульної системи організації навчального процесу у вищих навчальних закладах в Україні. Кредитно-модульна система як модель організації навчального процесу. Заліковий кредит. Модуль та змістовий модуль як система поєднаних навчальних елементів. Основні компоненти КМСОНП: інформаційний пакет; договір про навчання; академічна довідка. Індивідуальний навчальний план студента. Контроль успішності студента та шкала оцінювання навчальних досягнень студента при КМСОНП.

Форми організації навчання в умовах КМСОНП. Організаційно-методичне забезпечення КМСОНП. Нормування навчального навантаження студента. Особливості переведення, відрахування, поновлення студентів та переривання їхнього навчання. Стипендіальне забезпечення студентів.

Література [5; 7–9; 11; 22; 25; 33; 34; 37–39]

Тема 8. Самоменеджмент навчання студентів у вищій школі

Основи мотивації навчання. Сутність, зміст і структура мотивів навчання. Сучасні теорії мотивації та їх застосування у процесі навчання. Адаптація до навчання студентів-початківців. Методи підвищення ефективності мотивації.

Постановка та вибір цілей навчання. Планування навчання та встановлення пріоритетності при цьому. Сутність і зміст раціонального навчання.

Формування і ефективне використання інформації у навчальній діяльності. Використання персонального комп'ютера у навчальній діяльності. Робота студента в бібліотеці. Бібліотека МАУП та правила користування її фондами.

Література [11; 13; 22; 29–31; 40–43; 45–47]

Тема 9. Студент як учасник навчально-виховного процесу

Студенти (слухачі), курсанти, екстерни, асистенти-стажисти, інтерни, клінічні ординатори, здобувачі, аспіранти (ад'юнкти) та докторанти - особи, які навчаються у вищих навчальних закладах. Їх права та обов'язки.

Психологічні особливості студентського віку. Типологія студентів. Становлення і розвиток студентського колективу: академічної групи, курсу, факультету, ВНЗ.

Навчальний час студента. Облікові одиниці навчального часу студента: академічна година, навчальний день, навчальний тиждень, навчальний семестр, навчальний курс і навчальний рік. Нормативні вимоги до них. Розклад навчальних занять. Порядок відвідування студентами занять. Планування і облік навчального часу студента.

Соціально-культурна інфраструктура університету.

Студентське самоврядування як невід'ємна складова демократизації вищої школи. Гігієна праці студента. Робоче місце студента, основні сучасні вимоги ергономіки. Правила і норми охорони праці, безпеки життєдіяльності та поведінки студента у вищому навчальному закладі.

Література [1; 2; 4; 5; 10; 12; 13; 15; 18; 22; 27; 32; 43; 46; 47]

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб.	інд.	с.р.		л	п	лаб.	інд.	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Модуль 1. Вища школа в Україні												
Тема 1. Система вищої освіти в Україні	14	4	2			8		1				16
Тема 2. Вищі навчальні заклади України	18	4	2			12		1				14
Тема 3. Реформування вищої освіти України згідно з вимогами Болонського процесу	16	4	2			10			1			16
Тема 4. Фундаменталізація та індивідуалізація підготовки фахівців з вищою освітою	14	4	2			8						16
Захист самостійної роботи студентів	4					4						
Усього годин	66	16	8			42		2	1			62
Модуль 2. Організація навчально-виховного процесу у вищій школі												
Тема 5. Сутність навчання у вищій школі	14	4	2			8						16
Тема 6. Форми, види і методи навчання та контролю у вищій школі	16	4	2			10		1	1			16
Тема 7. Кредитно-модульна система організації навчального процесу у вищих навчальних закладах	16	4	2			10		1				16
Тема 8. Самоменеджмент навчання студентів у вищій школі	14	4	2			8						14
Тема 9. Студент як учасник навчально-	14	4	2			8						14

виховного процесу												
Захист самостійної роботи студентів	4					4						
Усього годин	78	20	10			48		2	1			76
Усього годин за семестр:	144	36	18			90		4	2			138

5. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	не передбачено планом	
...		

6. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Система вищої освіти в Україні	2
2.	Вищі навчальні заклади України	2
3.	Реформування вищої освіти України згідно з вимогами Болонського процесу	2
4.	Фундаменталізація та індивідуалізація підготовки фахівців з вищою освітою	2
5.	Сутність навчання у вищій школі	2
6.	Форми, види і методи навчання та контролю у вищій школі	2
7.	Кредитно-модульна система організації навчального процесу у вищих навчальних закладах	2
8.	Самоменеджмент навчання студентів у вищій школі	2
9.	Студент як учасник навчально-виховного процесу	2
	Разом	18

7. Теми лабораторних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	не передбачено планом	
...		

8. Самостійна робота

Самостійна робота студента є важливою складовою підготовки кваліфікованого фахівця, конкурентоспроможного на ринку праці, здатного до компетентної професійної діяльності на рівні світових стандартів.

Самостійна робота студентів є одним з компонентів навчального процесу, важливим чинником, що формує вміння навчатися, сприяє активізації засвоєння знань, основним засобом опанування навчального матеріалу в позааудиторний час. Значно підвищуються значення та статус самостійної роботи при введенні кредитно-модульної технології навчання, згідно з якою скорочується обсяг аудиторної роботи.

Мета самостійної роботи студентів — засвоїти в повному обсязі навчальну програму дисципліни «Університетська освіта» і сформувати самостійність як особистісну рису та важливу професійну якість, сутність якої полягає в умінні систематизувати, планувати та контролювати власну діяльність і вміти адаптуватися до навколишнього середовища.

Самостійна робота передбачає такі складові:

- самостійну роботу при підготовці до практичних занять;
- аудиторну роботу під час практичних занять;
- виконання самостійних робіт у формі підготовки повідомлень з конкретних проблем і усних доповідей;
- тестування.

Навчальний час, що відведений для самостійного вивчення дисципліни, регламентується навчальним планом:

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Система вищої освіти в Україні	8
2.	Вищі навчальні заклади України	12
3.	Реформування вищої освіти України згідно з вимогами Болонського процесу	10
4.	Фундаменталізація та індивідуалізація підготовки фахівців з вищою освітою	8
5.	Сутність навчання у вищій школі	8
6.	Форми, види і методи навчання та контролю у вищій школі	10
7.	Кредитно-модульна система організації навчального процесу у вищих навчальних закладах	10
8.	Самоменеджмент навчання студентів у вищій школі	8
9.	Студент як учасник навчально-виховного процесу	8
10.	Захист самостійної роботи	8
	Разом	90

Самостійна робота студентів визначається системою навчально-методичних засобів:

- підручниками;
- конспектами лекцій, матеріалами практичних і семінарських занять;

- електронними навчально-методичними посібниками, що містяться в електронних програмах кафедр і бібліотеки;
- консультаціями викладачів.

Крім того, самостійна робота передбачає опрацювання:

- законодавчих та нормативних актів;
- матеріалів електронних видань.

Навчальний матеріал, що опрацьовується студентами самостійно, вноситься на підсумковий контроль.

Упродовж вивчення курсу багато уваги приділяється підвищенню самостійності мислення студентів, що здійснюється при проведенні аудиторних занять. Зокрема, практикується самостійна аудиторна робота, яка передбачає, що студенти беруть участь у складанні питань для самоконтролю, аналізі доповідей студентів, перевірці відповідей, рецензуванні результатів перевірок, виконанні тестових завдань тощо.

Індивідуальне завдання з навчальної дисципліни «Університетська освіта» є формою самостійної обов'язкової роботи студента і виконується у вигляді реферативної роботи (контрольної роботи для студентів заочної форми навчання).

В процесі виконання індивідуальної роботи студент повинен продемонструвати вміння:

- формулювати мету і завдання роботи;
- обґрунтовувати методи вирішення поставлених завдань;
- розробляти структуру роботи;
- працювати з літературними джерелами та статистичними даними;
- виявляти проблеми в рамках досліджуваної теми;
- формулювати результати своєї роботи і давати їм оцінку.

Номер індивідуального завдання (теми реферату/контрольної роботи) студент визначає за останньою цифрою номера своєї залікової книжки - одне з двох варіантів (див. таблицю):

Остання цифра номера залікової книжки студента	1	2	3	4	5	6	7	8	9	0
Номер індивідуального завдання (реферату)	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20

В окремих випадках студент може самостійно запропонувати та розробити тему реферату, попередньо обговоривши її з викладачем.

Структура і зміст реферативної роботи визначаються програмою курсу, що зумовлює таку послідовність роботи:

- вибір теми;
- ознайомлення з рекомендованою літературою;
- розробка алгоритму виконання;
- написання та оформлення реферативної роботи.

Реферат має складатися із вступу (актуальність теми, предмет, об'єкт, мета, завдання), основної частини (визначення проблеми та послідовне її розкриття), висновків та списку використаної літератури. Загальний обсяг роботи має становити близько 10-15 машинописних сторінок формат А4 з 14 шрифтом та інтервалом 1,5,

із полями (верхнє/нижнє - 2,5 см, лівє - 3 см, правє - 1,5 см). Цитати і статистичні матеріали обов'язково треба супроводжувати посиланнями на джерела інформації. Основні витоки та періоди становлення освіти в Україні відображені у списку використаної літератури.

Реферативні роботи студенти представляють та захищають на підсумковому модульному контролі.

РЕКОМЕНДОВАНІ ТЕМИ ІНДИВІДУАЛЬНИХ ЗАВДАНЬ

1. Основні витоки та періоди становлення освіти в Україні.
2. Основні витоки та періоди становлення освіти у світі.
3. Соціально-історичні етапи розвитку вищої освіти в Україні.
4. Становлення та розвиток вищого навчального закладу (на вибір студента).
5. Основні тенденції розвитку вищої школи в Україні на початку третього тисячоліття.
6. Державна політика у галузі вищої освіти в Україні.
7. Університетська освіта в Україні.
8. Нормативно-законодавча база освіти в Україні.
9. Структура освіти України.
10. Освітні та освітньо-кваліфікаційні рівні освіти.
11. Мета, принципи та завдання вищої освіти в Україні.
12. Міжрегіональна Академія управління персоналом (МАУП) — вищий навчальний заклад IV рівня акредитації.
13. Етапи входження України в Болонський процес.
14. Навчання в умовах кредитно-модульної системи організації навчального процесу (КМСОНП).
15. Вищий навчальний заклад та його структурні підрозділи.
16. Основні правила роботи студента з персональним комп'ютером.
17. Основні правила роботи студента у бібліотеці.
18. Основні правила роботи студента з книгою.
19. Режим та гігієна праці студента.
20. Безпека життєдіяльності студентської молоді.

9. Методи навчання

Методами навчання дисципліни є способи спільної діяльності й спілкування викладача і студентів, що забезпечують вироблення позитивної мотивації навчання, оволодіння системою професійних знань, умінь і навичок, формування наукового світогляду, розвиток пізнавальних сил, культури розумової праці майбутніх фахівців за означеним напрямом підготовки.

Залежно від джерела знань, під час навчальних занять, як практичних, так і лекційних, використовуються наступні методи навчання: словесні (пояснення, бесіда, дискусія, діалог), наочні (демонстрація, ілюстрація), практичні (рішення задач, обговорення ситуацій, ділові ігри).

За характером пізнавальної діяльності, при вивченні дисципліни використовуються: пояснювально-наочний проблемний виклад; частково-пошуковий та дослідницький методи.

За місцем в структурній діяльності використовуються:

– методи організації й здійснення навчальної діяльності, що поєднують словесні, наочні і практичні методи; репродуктивні й проблемно-пошукові; методи навчальної роботи під керівництвом викладача й методи самостійної роботи студентів;

– методи стимулювання й мотивації навчальної роботи, що об'єднали в собі пізнавальні ігри, навчальні дискусії, моделювання рольових ситуацій, створення ситуацій успіху в навчальній роботі, пред'явлення вимог і метод заохочення;

– методи контролю й самоконтролю за навчальною діяльністю: методи усного, письмового контролю; індивідуального й фронтального, тематичного і систематичного контролю.

10. Методи контролю

Методами контролю з дисципліни є поточний та підсумковий контроль.

Поточний контроль знань студентів проводиться шляхом перевірки конспектів лекцій, завдань для самостійної роботи. Основними видами контролю рівня опанування навчального матеріалу, відведеного для самостійного опрацювання студентами денної форм навчання, є усне опитування (заочної форми навчання - перевірка контрольних робіт). За результатами контролю, при його проведенні оцінюються теоретичні знання та практичні вміння і навички студентів, які вони здобули після опанування всіх змістових модулів дисципліни, студентам виставляються оцінки в журналах поточної успішності за бальною системою модульно-рейтингового контролю.

Підсумковий модульний контроль у формі заліку з навчальної дисципліни «Університетська освіта» охоплює такі завдання:

обов'язкові:

- підготовка та захист індивідуального завдання (реферативної роботи);

додаткові, вибіркові:

- виконання тестових завдань;

- відповідь на одне з питань, визначених як питання для самоконтролю.

11. Розподіл балів, які отримують студенти

Дисципліна складається з трьох змістових модулів та її вивчення передбачає виконання індивідуального завдання, тому підсумкова оцінка за 100-бальною шкалою складається із сумарної кількості балів за:

- 1) поточне оцінювання з відповідних тем;
- 2) підготовки та захисту індивідуального завдання (ІНДЗ).

Поточний контроль									Підсумковий контроль	Загальна кількість балів
Модуль 1					Модуль 2				Залік	
Змістовий модуль 1				Змістовий модуль 2						ІНДЗ
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	35	
5	5	5	5	5	5	5	5	5		20

T1, T2 ... – теми змістових модулів.

Оцінювання проводиться за шкалою ECTS, національною та за 100-бальною шкалою. Переведення даних 100-бальної шкали оцінювання в 4-х бальну національну шкалу та шкалу за системою ECTS здійснюється за такою схемою:

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82 – 89	B	добре	
75 – 81	C	добре	зараховано
68 – 74	D	задовільно	
60 – 67	E		
35 – 59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0 – 34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

12. Методичне забезпечення

Комплекс навчально-методичного забезпечення дисципліни, нормативні документи.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Основна література

1. Болонський процес: Модернізація системи вищої освіти України: Матеріали VI Міжнар. наук. конф. «Модернізація системи вищої освіти відповідно до Програми розвитку освіти в Україні на 2005-2010 роки», м. Судак (Автономна Республіка Крим), 20 трав. 2006 р. та Всеукр. наук.-практ. конф. «Вища освіта в контексті державної політики України», м. Київ, МАУП, 14 груд. 2006 р. – К.: МАУП, 2007. - 328 с.
2. Болонський процес: перспективи розвитку вищої освіти України: Матеріали VII Міжнар. наук. конф. «Модернізація вищої освіти України в умовах Болонського процесу: аналіз вітчизняного досвіду і перспективи розвитку» м. Одеса 29-31 трав. 2007 р. і VIII Міжнар. наук. конф. «Стан і перспективи розвитку вітчизняної системи вищої освіти в контексті Болонського процесу», м. Судак (Автономна Республіка Крим), 13-16 верес. 2007 р. – К.: ДП «Видавничий дім «Персонал», 2008. – 368 с.
3. Вища освіта і Болонський процес: Навч. посіб. / К.В. Корсак, І.О. Ластовченко. – К.: МАУП, 2007. – 352 с.
4. Товканець Г.В. Університетська освіта. Навч.-метод. посіб. / Г.В. Товканець. – К.: Кондор, 2015. – 182 с.

Додаткова література

5. Алексеева О. В. Формування громадянської позиції сучасної молоді / О.В. Алексеева // Педагогіка і психологія: Вісник АПН України. - 2006. - № 2. - С. 31-35.
6. Алексюк А. М. Педагогіка вищої освіти в Україні. Історія. Теорія: підручник / А.М. Алексюк. - К.: Либідь, 1998. - 560 с.
7. Андрущенко В. П. Модернізація педагогічної освіти України в контексті Болонського процесу / В. П. Андрущенко // Роздуми про освіту. - К., 2004. - С. 516-524.
8. Бабкіна О. Проблеми підвищення якості вищої освіти в Україні у контексті болонських реформ / О. Бабкіна // Освіта і управління. -2006. - Т. 9. - № 1. - С. 91-94.
9. Болонський процес у фактах і документах (Сорбонна - Болонья - Саламанка - Прага - Берлін) / упоряд.: М. Ф. Степко, Я. Я. Болюбаш, В. Д. Шинкарук та ін. - Тернопіль: Екон. думка, 2003. - 60 с.
10. Болонський процес: модель структури додатка до диплома / уклад.: З.І. Тимошенко, О. І. Казаченко, А. М. Грехров та ін. - К.: Європ. ун-т, 2004. – 73 с.
11. Болонський процес: нормат.-правові док. / уклад.: З. І. Тимошенко, І.Г. Оніщенко, А. М. Грехов та ін. - К.: Європ. ун-т, 2004. -102 с.
12. Бондарчук Ю. Удосконалення форм і методів навчання відповідно до вимог Болонського процесу / Ю. Бондарчук, Г. Чуйко, Н. Чуйко //Вища школа. -

2005. - № 2. - С. 35-41.
13. Бунда В. В. Реформування мережі вищих освітніх навчальних закладів України в контексті Болонського процесу / В. В. Бунда, Ф. Г. Ващук // Проблеми адаптації вищої освіти в Україні до європейських стандартів і принципів Болонського процесу. - Ужгород, 2004. - С. 8-12.
  14. Вища освіта України і Болонський процес: навч. посіб. / ред. В. Г. Кремень. - Тернопіль: Навч. книга - Богдан, 2004. - 384 с.
  15. Вознюк Т. Г. Менеджмент навчально-виховного процесу / Т. Г. Вознюк. - К.: Здоров'я, 2002. - 128 с.
  16. Головатий М. Організаційно-методичні засади інтеграції національної системи освіти України в європейську систему освіти відповідно до Болонського процесу / М. Головатий // Освіта і управління. - 2005. - Т. 8. - № 3-4. - С. 157-160.
  17. Головатий М. Ф. Європейська й українська освіта - де точки єднання? / М. Ф. Головатий // Персонал. - 2004. - № 3. - С. 5-7.
  18. Головатий Н. Ф. Учись учиться: учеб.- метод. разработка / Н. Ф. Головатий. - К.: МАУП, 2000. - 76 с.
  19. Гончаренко С. Український педагогічний словник / С. Гончаренко. - К.: Либідь, 1997. - 376 с.
  20. Гура О. І. Педагогіка вищої освіти: вступ до спеціальності: навч. посіб. / О. І. Гура. - К.: ЦНЛ, 2005. - 224 с.
  21. Гурч Л. Деякі аспекти впровадження європейської системи ECTS у вищу освіту України / Л. Гурч // Персонал. - 2004. - № 12. - С. 68-73.
  22. Зайцев М. О. Впровадження кредитно-модульної системи організації навчального процесу як чинник реформування освіти в контексті Болонського процесу: проблеми та прогнози / М. О. Зайцев // Болонський процес: перспективи і розвиток у контексті інтеграції України в європейський простір вищої освіти. - К.: МАУП, 2004. - С. 135-137.
  23. Збірник нормативних актів України щодо організації заочного навчання у вищих навчальних закладах України. - К.: МАУП, 2002.
  24. Збірник нормативних актів України щодо організації навчально-виховного процесу у вищому навчальному закладі: довідник для працівників вищ. навч. закл. - К.: УАЗТ, 2003. - 410 с.
  25. Зиновьев С. Научная организация учебного процесса / С. Зиновьев // Alma mater. - 2005. - № 9. - С. 49-54.
  26. Калошин В. Ф. Вплив емоцій на ефективність навчального процесу: теорія та практика / В. Ф. Калошин, О. О. Безносюк, Ю. П. Лемешко // Практична психологія та соціальна робота. - 2006. - № 1. - С. 70-74.
  27. Козлакова Г. Інформатизація навчального процесу – передумова інтеграції до європейського освітнього простору / Г. Козлакова // Болонський процес в дії. - К., 2005. - С. 37—42.
  28. Кузьминський А. І. Педагогіка вищої школи: навч. посіб. / А. І. Кузьминський. - К.: Знання, 2005. - 486 с.

29. Курлянд З. Н. Педагогіка вищої школи: навч. посіб. / З.Н. Курлянд, Р.І. Хмелюк, А. В. Семенова та ін. - 2-ге вид., переробл. і допов. - К.: Знання, 2005. - 399 с.
30. Лозова В. І. Теоретичні основи виховання і навчання: навч. по-сіб. / В.І. Лозова, Г. В. Троцько. - 2-е вид., випр. і доп. - Харків:»ОВС», 2002.-400 с.
31. Луговий В. І. Педагогічна освіта в Україні: структура, функціонування, тенденції розвитку / В. І. Луговий; за заг. ред. О. Г. Мороза. - К.: МАУП, 1994. - 196 с.
32. Любар О. О. Історія української школи і педагогіки: навч. посіб. / О.О. Любар, М. Г. Стельмахович, Д. Т. Федоренко. - К.: Знання, 2003.-450 с.
33. Мартиненко С. М. Загальна педагогіка: навч. посіб. / С. М. Мартиненко, Л.Л. Хоружа. - К.: МАУП, 2002. - 176 с.
34. Мельник Н. І. Освітні можливості Інтернет: зб. наук. праць /Н. І. Мельник // Вісник ХДАК. - Харків: ХДАК, 2001. - Вип. 8. -С. 116-120.
35. Методичні рекомендації щодо забезпечення навчального процесу: зб. док. / Міжрегіональна Академія управління персоналом. - К.:МАУП, 2006.-116 с.
36. Мороз І. В. Кредитно-модульна система організації навчального процесу: довід. для студ. / І. В. Мороз. - К.: Освіта України, 2005. - 90 с.
37. Ніколаєвська А. Викладання очима студента: досвід організації та проведення моніторингу / А. Ніколаєвська // Вища освіта України. - 2005. - № 1. - С. 26-28.
38. Нормативно-правові документи з питань вищої освіти / ред. Я. Я. Болюбаш. - 2004. - 304 с.
39. Освіта в Україні / ред. О. А. Кривенко; упоряд. Є. К. Пашутинський. - К.: Атіка; КНТ, 2004. - 492 с.
40. Основні засади розвитку вищої освіти України в контексті Болонського процесу (документи і матеріали 2003-2004 рр.) /М. Ф. Степко, Я. Я. Болюбаш, В.Д. Шинкарук та ін.; ред. В. Г. Кремень. - К.; Тернопіль: Вид-во ТДПУ ім. В. Гнатюка, 2004. - 147 с.
41. Педагогический энциклопедический словарь / ред. Б. М. БимБад. -М.: БРЭ, 2003. - 528 с.
42. Про вищу освіту: Закон України від 17.01.2002 № 2984-III // Офіційний вісник України. - 2002. - № 8. - С. 1-43 [Ст. 66-68].
43. Про затвердження «Положення про державний вищий заклад освіти»: Постанова Кабінету Міністрів України від 05.09.96 № 1074 //Освіта України: нормативно-правові документи - К.: Міленіум, 2001.-С. 429-446.
44. Про затвердження «Положення про освітньо-кваліфікаційні рівні(ступеневу освіту)»: Постанова Кабінету Міністрів України від 20.01.98 р. № 65 // Освіта України: нормативно-правові документи - К.: Міленіум, 2001. - С. 375-381.
45. Рейс Ф. Секрети успішного навчання: практичні поради для студентів / Ф. Рейс. - Львів: Свічадо, 2006. - 256 с.
46. Тимчасове положення про організацію навчального процесу в кредитно-модульній системі підготовки фахівців: затв. Наказом М-ва освіти і науки України від 23.01.2004 № 48 // Інформаційний вісник. - 2004. - № 13. - С. 12-15

- 47.Товажнянський Л. Л. Болонський процес: цикли, ступені, кредити: монографія / Л. Л. Товажнянський, Є. І. Сокол, Б. В. Клименко. - Х.: НТУ «ХП», 2004. – 144 с.
- 48.Федоров А. Ф. Средства администрирования учебного процесса по заочной форме обучения с использованием дистанционных технологий в программной среде «Электронные институты» /А. Ф. Федоров, Д. Ю. Кузнецов, И. С. Паниковский // Инновациивобразовании. - 2005. - № 4. - С. 160-161.
- 49.Фіцула М. М. Педагогіка: навч. посібник / М. М. Фіцула. - 2-ге вид., випр. і допов. - К.: Академія, 2005. - 560 с.
- 50.Щербань П. М. Прикладна педагогіка: навч.-метод. посіб /П. М. Щербань. - К.: Вища школа, 2002. -215 с.
- 51.Ягупов В. В. Педагогіка: навч. посіб / В. В. Ягупов. - К.: Либідь,2002.-560 с.